

לחבק את הגר

עליזה לביא

ידיעות אחרונות 24/9/09

בתפילת התשליך על רכס הכורכר מול הים הפתוח, בלט מבטא שהצטרף. בין העברית, האנגלית, הצרפתית, האידיש והתימנית, נשמע גם המבטא הרוסי. בליל השפות בראש השנה, הוא בבואה לחברה הישראלית והזדמנות לחשבון נפש אישי וחברתי.

בעוד ימים אחדים, ביום הכיפורים, יפתח היום בפסוק "ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר ולגר בתוכם, כי לכל העם בשגגה". עדת בני ישראל, הגר, העם – כולם יחדיו. כאיש אחד ניצבים בפני האל ומתפללים לסליחתו.

דומה, שבדורנו נעלמה אחדות שורות זו. בימינו על העדה לבקש את סליחת הגר: על חטא שחטאנו לפניך בעקשות, על חטא שחטאנו לפניך בחוזק יד, על חטא שחטאנו לפניך באטימת לב. על עדת בני ישראל לבקש סליחה גם מעצמה: על חטא שחטאנו לפניך בריחוק המתקרבים, על חטא שחטאנו לפניך בפילוג ובמחלוקת, על חטא שחטאנו לפניך בעצימת עיניים.

כישלון גדול נחלה החברה הישראלית בסוגיית גיור עולי חבר המדינות. רבים מהעולים, שעל פי ההלכה אינם יהודים, באו לכאן בזכות שורשים יהודיים המסתעפים הרחק אל אימי השואה, רדיפות הקומוניסטים ואל הגולאגים בסיביר.

לא מעט מבין העולים באו לכאן תוך ניצול הפרצות שבחוק השבות, שהעניקו להם הזדמנויות כלכליות ותעסוקתיות. אבל הם כאן איתנו, ולכולם יש קשר אישי או משפחתי כלשהו אל היהדות. והם חלק מרקמת החיים המשותפת לכולנו. ישראל גאה בהיותה כור היתוך לגלויות, לשפות, למנהגים ולמסורות השונים. קיבוץ הגלויות בשגרת היום-יום, בפעילות בארגונים החברתיים החינוכיים, הביטחוניים, ההתיישבותיים והאיומים מחוץ - הביאו לנס של בניית חברה ומדינה. אך משום מה, מול העולים מבריה"מ-לשעבר המבקשים להצטרף (ולעיתים לחזור) לעם היהודי, אנו חווים כישלון מתמשך.

ועל כך עלינו להכות על חטא. כיצד זה שכל הוועדות, התקציבים המעתירים והגופים לא מצליחים? כיצד זה שלמרות דעות הלכתיות מקלות, של רבנים חשובים שאינם חשודים בעיוות ההלכה, חוויית הגיור היא טראומה? כיצד זה שלמרות כל הנסיונות וההחלטות, בתי דין מאוישים לעיתים בדיינים מחמירים, שהחברה הישראלית זרה להם? כיצד זה שהמדינה לא השכילה למנוע את קיצוץ כנפיהם של בתי הדין המיוחדים לגיור שהיא עצמה הקימה על ידי דיינים אולטרא שמרניים שהיא עצמה מינתה? כיצד זה שרבים נרתמים לעזרתם של עובדים זרים, ושל פליטים, אך רק מעטים מוכנים להירתם למען העולים, שבאו הנה בהזמנת המדינה וכעת מבקשים להתערות בה?

"זכה" גיור יוצאי חבר העמים להיות מושא התנגדותם המשותפת של שני קצוות העם. מחד חרדים קיצוניים שאינם מוכנים להכיר בו ומאידך חילונים קיצוניים שאינם רואים בו צורך. אולם מעבר לתרומתם זאת של קצוות המחנה עולה השאלה לא פחות חריפה ביחס לזרם המרכזי של החברה הישראלית. מה אירע

לו לגיור, שהוא גורם לאדישות חוצת-מגזרים – של חרדים ודתיים-לאומיים, של מסורתיים ושל חילוניים, של מפלגות מימין ומשמאל, של פוליטיקאים ועסקנים, של אנשי רוח ותרבות? של המבקשים תיקון חברתי? היכן היא אותה שותפות של עדת ישראל והגר?

בתפילות הימים הנוראים מרבים להזכיר את זכות האבות וגדולי האומה. יש המשתטחים על קברי צדיקים כדי לעורר את זכותם. האומנם אנו רשאים להיתלות בזכויות אלו, בעודנו מתעלמים ממצוקתם של מי שחיים בקרבנו? בטרם הבקשה "ונסלח לכל עדת בני ישראל", חובה עלינו לחבק ולקרב את "הגר הגר בתוכם".

ד"ר לביא מרצה במחלקה למדעי המדינה, אוניברסיטת בר-אילן.